

ỨNG XỬ ĐỐI VỚI TÔN GIÁO Ở VƯƠNG QUỐC ANH

TS. BÙI HỒNG THANH

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

● **Tóm tắt:** Trong xu hướng đa dạng tôn giáo hiện nay, cùng với sự gia tăng các vấn đề tội phạm, mâu thuẫn giữa niềm tin tôn giáo với quyền bình đẳng, hệ thống pháp luật về tôn giáo của Vương quốc Anh đang đứng trước yêu cầu điều chỉnh nhằm cân bằng giữa quyền tự do tín ngưỡng và các quyền khác của người dân. Bài viết tập trung làm rõ ứng xử đối với tôn giáo ở Vương quốc Anh từ lý thuyết đến thực tiễn và tham chiếu đối với việc hoàn thiện chính sách tôn giáo ở Việt Nam.

● **Từ khóa:** Ứng xử đối với tôn giáo; Tôn giáo; Vương quốc Anh.

Vương quốc Anh nằm ở khu vực phía Bắc Đại Tây Dương của châu Âu, theo thể chế nhà nước quân chủ nghị viện, không có hiến pháp thành văn nhưng có những bộ luật mang tính hiến pháp¹. Lịch sử nước Anh gắn với Công giáo bằng sự nỗ lực của nhiều đời giáo hoàng thời trung cổ và thể lực phong kiến ở Anh. Tuy nhiên, sau phong trào cải cách tôn giáo khốc liệt ở Anh, nói đến tôn giáo ở nước Anh trong thời cận đại là nói đến Anh giáo. Hiện nay, Giáo hội Anh giáo (Church of England) vẫn là quốc giáo, gắn bó thể chế với Nhà nước, mối quan hệ giữa Nhà nước và Giáo hội Anh giáo phản ánh mô hình quản lý tôn giáo tiêu biểu trong cùng một hệ thống pháp luật. Trong bối cảnh xã hội đa dạng về tôn giáo, cùng với sự gia tăng các vấn đề như tội phạm và mâu thuẫn giữa niềm tin tôn giáo với quyền bình đẳng, hệ thống pháp luật Anh đang đứng trước yêu cầu điều chỉnh để bảo đảm cân bằng giữa tự do tín ngưỡng và các quyền khác của con người.

1. Ứng xử đối với tôn giáo ở Vương quốc Anh *Quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo*

Chính phủ Anh duy trì chính sách tự do tín ngưỡng, trong đó mọi người có quyền tự do thực hành tôn giáo hoặc không theo tôn giáo nào. Điều này được thể hiện trong các luật về quyền con người và bình đẳng. Tuy nhiên, vấn đề kỳ thị tôn giáo và xung đột văn hóa đôi khi vẫn xảy ra, đặc biệt là giữa các cộng đồng Islam giáo và các nhóm khác trong xã hội.

Vương quốc Anh bảo vệ quyền tự do tôn giáo thông qua Điều 9, Đạo luật Nhân quyền năm 1998 (Human Rights Act 1998 - HRA)², phù hợp với các quy định của Công ước châu Âu về nhân quyền (ECHR), cụ thể: 1) Mọi người đều có quyền tự do tư tưởng, lương tâm và tôn giáo; quyền này bao gồm quyền thay đổi tôn giáo hoặc niềm tin tôn giáo và quyền, một mình hoặc cùng với những người khác, công khai hoặc riêng tư, thể hiện tôn giáo hoặc niềm tin của mình, trong việc thờ phụng, giảng dạy, thực hành và tuân thủ;

2) Quyền thể hiện tôn giáo hoặc niềm tin của một người chỉ có thể bị hạn chế trong những trường hợp được pháp luật quy định và cần thiết trong một xã hội dân chủ vì lợi ích của an ninh công cộng, trật tự công cộng, sức khỏe hoặc đạo đức, hoặc vì sự bảo vệ quyền lợi và tự do của người khác.

Điều này có nghĩa là mọi cá nhân đều có quyền tự do lựa chọn hoặc thay đổi tôn giáo hoặc niềm tin của mình mà không bị can thiệp, và có quyền thực hành, thể hiện và phổ biến niềm tin của mình trong các hình thức như: Thờ phụng, giảng dạy, thực hành và tuân thủ, cả công khai và riêng tư.

Giới hạn quyền tự do tôn giáo

Mặc dù quyền tự do tôn giáo được bảo vệ, nhưng Điều 9 cũng cho phép một số hạn chế về quyền tự do tôn giáo hợp lý trong một số trường hợp nhất định, bao gồm: 1) An ninh công cộng: Các hành vi có thể gây rối loạn trật tự công cộng hoặc đe dọa an ninh quốc gia có thể bị hạn chế; 2) Trật tự công cộng: Các hành vi có thể gây rối loạn trật tự công cộng hoặc đe dọa hòa bình xã hội có thể bị hạn chế; 3) Sức khỏe hoặc đạo đức: Các hành vi có thể đe dọa sức khỏe cộng đồng hoặc vi phạm đạo đức xã hội có thể bị hạn chế; 4) Quyền lợi và tự do của người khác: Các hành vi có thể xâm phạm quyền lợi hoặc tự do của người khác có thể bị hạn chế.

Bảo vệ quyền tự do tôn giáo trong giáo dục

Gần đây, tại Vương quốc Anh đã xuất hiện những đề xuất nhằm bảo vệ quyền tự do tôn giáo trong môi trường giáo dục. Một báo cáo do Chính phủ Anh ủy quyền khuyến nghị cung cấp bảo vệ pháp lý cho giáo viên khỏi các cáo buộc từ các nhóm tôn giáo. Điều này nhằm bảo vệ quyền tự do ngôn luận của giáo viên và ngăn chặn việc đình chỉ tự động nhân viên hoặc học sinh trong các trường hợp liên

quan đến các cáo buộc xúc phạm tôn giáo. Những đề xuất này được đưa ra sau các sự cố như cuộc biểu tình năm 2021 chống lại một giáo viên ở Batley vì đã trình bày một bức tranh biếm họa về nhà tiên tri Muhammad và vụ việc năm 2023 ở Wakefield liên quan đến một bản sao Kinh Qur'an bị hư hỏng.

Chính sách đối với Giáo hội Anh giáo

Hiện nay, vai trò của Giáo hội Anh giáo trong chính trị và xã hội nước Anh đang giảm sút. Mặc dù vậy, Giáo hội vẫn có vai trò quan trọng trong các nghi lễ quốc gia (như lễ đăng quang của Quốc vương) và duy trì một số ảnh hưởng trong các vấn đề đạo đức và xã hội như các chính sách về hôn nhân đồng giới và phá thai.

Ở Anh, Giáo hội Anh giáo được coi là giáo hội quốc gia và được công nhận là giáo hội chính thức của Nhà nước. Nhà vua hoặc Nữ hoàng là người đứng đầu Giáo hội. Các giám mục được bổ nhiệm thông qua cơ chế phối hợp giữa Nhà nước và Giáo hội, trong đó Thủ tướng đề xuất hai ứng viên cho mỗi vị trí để Nhà vua chọn một trong số đó. Tuy nhiên, Giáo hội không được Nhà nước cấp ngân sách để hoạt động mà chủ yếu dựa vào đóng góp của tín đồ, tài sản và đầu tư cá nhân. Ngoài ra, các giáo hội khác như: Giáo hội Scotland và Giáo hội xứ Wales không còn là nhà thờ quốc gia kể từ năm 1920 và năm 1921.

Giáo hội Anh giáo được coi là “giáo hội nhà nước” (established church), có nghĩa là nó được công nhận và duy trì bởi pháp luật. Điều này tạo ra một mối quan hệ đặc biệt giữa Giáo hội và Nhà nước, với một số quyền lợi và trách nhiệm pháp lý.

Nhà vua hoặc Nữ hoàng Anh là “Thủ lĩnh tối cao của Giáo hội Anh giáo” (Supreme Governor of the Church of England). Dù

không can thiệp vào các vấn đề tôn giáo cụ thể, vị trí này mang tính biểu tượng và thể hiện sự gắn kết giữa Giáo hội và Nhà nước.

Khoảng 1/4 số trường tiểu học và 1/16 trường trung học cơ sở công lập ở Anh là trường của Giáo hội Anh giáo³. Các trường này nhận tài trợ từ Nhà nước, nhưng mang đậm bản sắc Anh giáo. Có hai loại nhà trường là: Trường hỗ trợ tự nguyện (Voluntary Aided Schools) và Trường kiểm soát tự nguyện (Voluntary Controlled Schools). Điểm khác biệt cơ bản chính là mức độ tự chủ của nhà trường: Trường hỗ trợ tự nguyện có quyền kiểm soát lớn hơn đối với việc tuyển dụng và giảng dạy tôn giáo, trong khi trường kiểm soát tự nguyện chịu sự kiểm soát chặt chẽ hơn từ Nhà nước nhưng vẫn duy trì bản sắc tôn giáo.

Giáo hội Anh giáo có thể tham gia vào hệ thống chính trị. Cụ thể:

Tham gia lập pháp: Các giám mục cấp cao có ghế trong Thượng viện Anh (House of Lords) - gọi là “Lords Spiritual”. Trong Thượng viện Anh, có hai loại thành viên chính: Các quý tộc thế gian (Lords Temporal) và các giám mục tôn giáo (Lords Spiritual). Các giám mục này gồm 26 vị giám mục cao cấp⁴, trong đó có: Tổng Giám mục (Canterbury Archbishop of Canterbury) và Tổng Giám mục York (Archbishop of York), cùng với các giám mục được chọn lựa từ các giám mục cao cấp khác của Giáo hội Anh giáo. Những “Lords Spiritual” này có quyền tham gia vào các cuộc tranh luận và bỏ phiếu về các dự luật, đặc biệt là những vấn đề liên quan đến tôn giáo, đạo đức, và chính sách xã hội. Tuy nhiên, quyền lực của họ trong Quốc hội ngày nay đã bị hạn chế đáng kể so với trước đây. Cơ cấu này phản ánh sự kết hợp giữa tôn giáo và chính trị trong hệ thống của

Anh, nơi mà Giáo hội Anh giáo vẫn giữ một vai trò quan trọng trong các quyết định chính trị, dù có phần giảm bớt ảnh hưởng qua thời gian. Hiện tại, 26 giám mục của Giáo hội Anh giáo có ghế trong Thượng viện Anh và tham gia vào quá trình lập pháp.

Thực hiện nghi lễ quốc gia: Giáo hội Anh giáo tổ chức các nghi lễ quan trọng như: Lễ đăng quang của Nhà vua, lễ tưởng niệm quốc gia và các sự kiện tôn giáo khác. Trong đó, trường học, nghi lễ nhà nước và quốc tang thường mang màu sắc Anh giáo.

Mặc dù hiện nay Anh giáo vẫn giữ vai trò là tôn giáo chính thức ở Anh, nhưng sự tham gia của cộng đồng vào các hoạt động tôn giáo đã giảm sút. Hiện tại, chỉ khoảng 1,7% dân số tham gia thờ phụng tại nhà thờ⁵, và hiện nay có nhiều người Hồi giáo thực hành tôn giáo hơn người Anh giáo. Điều này đã dẫn đến các cuộc tranh luận về việc có nên tách Giáo hội Anh giáo khỏi Nhà nước để phù hợp hơn với xã hội đa dạng hiện nay hay không.

Giáo dục và thực hành tôn giáo trong trường học: Ở Anh có những điều khoản về giáo dục tôn giáo và quyền của học sinh, phụ huynh trong vấn đề tôn giáo ở trường học. Luật Giáo dục Anh quy định trường công lập phải tổ chức hoạt động thờ phụng tập thể thường kỳ có tính “Kito giáo chủ yếu” (Broadly Christian) trừ phi được miễn; đồng thời, cho phép phụ huynh và học sinh (trên độ tuổi nhất định) có quyền xin miễn cho con em hoặc bản thân không tham gia hoạt động/các tiết học tôn giáo bắt buộc.

Theo Đạo luật Tiêu chuẩn và khung trường học năm 1998⁶, hầu hết các trường công lập ở Anh phải tổ chức hoạt động thờ phụng tập thể có tính chất “Kitô giáo rộng rãi”. Học sinh từ 16 tuổi trở lên có quyền lựa chọn tham gia hoặc không tham gia. Các trường

có định hướng tôn giáo cụ thể (như trường Hồi giáo hoặc Kitô giáo) có thể tổ chức thờ phụng theo niềm tin tôn giáo của mình.

Tuy nhiên, quy định của Luật này đã tạo nên tranh cãi. Ví dụ, Trường Michaela Community đã bị kiện khi cấm học sinh Hồi giáo cầu nguyện công khai, và Tòa án Tối cao Anh đã ủng hộ quyết định của trường, cho rằng nó phù hợp với chính sách thể tục của trường.

Giáo dục và thực hành tôn giáo trong trường học ở Anh là một chủ đề quan trọng và có tính cân bằng giữa tôn trọng tự do tôn giáo, đa dạng văn hóa và nguyên tắc thể tục trong giáo dục công. Một số trường công lập thực hiện chương trình giáo dục tôn giáo, cụ thể: 1) Môn “Giáo dục tôn giáo” (Religious Education - RE) là môn bắt buộc, tất cả các trường công lập (state-funded schools), kể cả các trường không có liên hệ tôn giáo, đều phải giảng dạy môn Giáo dục tôn giáo trong độ tuổi từ 5 đến 18. Nội dung chương trình không nhằm truyền đạo, mà giúp học sinh hiểu về các tôn giáo lớn như: Kitô giáo (là trọng tâm vì là tôn giáo chính ở Anh); Islam giáo, Do Thái giáo, Ấn Độ giáo, Phật giáo, Sikh giáo; các quan điểm thể tục (như thuyết vô thần và chủ nghĩa nhân văn). Thiết kế chương trình do các hội đồng giáo dục địa phương phối hợp với các tổ chức tôn giáo xây dựng. Một số trường tư thục hoặc trường có liên hệ tôn giáo (trường Công giáo, Hồi giáo) có thể dạy theo giáo lý riêng, nhưng vẫn phải đảm bảo học sinh được tiếp xúc với nhiều quan điểm nhìn nhận về tôn giáo khác nhau; 2) Môn thực hành tôn giáo trong trường học: Thờ phụng hằng ngày (Collective Worship). Luật pháp yêu cầu các trường công lập tổ chức “một hành vi thờ phụng tập thể mỗi ngày” có tính chất “phần lớn mang tính Kitô giáo”. Tuy nhiên, nhiều trường đã linh

hoạt hoặc không thực hiện nghiêm ngặt do đa dạng văn hóa và tôn giáo trong cộng đồng. Về miễn trừ tham gia: Phụ huynh có quyền yêu cầu cho con không tham gia lớp học RE hoặc tham gia các buổi thờ phụng. Học sinh từ 16 tuổi trở lên có thể tự quyết định rút khỏi các hoạt động tôn giáo; 3) Trường tôn giáo (Faith Schools): Chiếm khoảng 1/3 tổng số trường công lập tại Anh⁷. Có thể là Công giáo, Anh giáo, Hồi giáo, Do Thái giáo..., các trường học này có quyền: Tuyển dụng giáo viên theo tiêu chí tôn giáo; giảng dạy môn RE theo giáo lý riêng của tôn giáo mình.

Tuy nhiên, vẫn phải tuân thủ một số nguyên tắc chung về chương trình học và thanh tra giáo dục sẽ kiểm tra định kỳ và thường xuyên.

Một số ý kiến chỉ trích việc bắt buộc dạy và học môn RE và tổ chức thờ phụng trong trường học là lỗi thời và vi phạm tính trung lập của giáo dục nhà nước. Các nhà hoạt động thể tục (secularists) kêu gọi loại bỏ yêu cầu thờ phụng bắt buộc. Biến RE thành môn học về “Tôn giáo và Đạo đức” hoặc Triết học.

Chống thù hận tôn giáo

Bên cạnh lĩnh vực dân sự, tự do tôn giáo còn được gián tiếp bảo vệ thông qua các quy định hình sự chống hành vi thù ghét dựa trên tôn giáo. Nổi bật trong số này là Đạo luật Chống thù hận chủng tộc và tôn giáo năm 2006. Đạo luật này là một đạo luật của Quốc hội Anh, quy định tội phạm hình sự đối với hành vi “kích động thù hận chống lại người khác trên cơ sở tôn giáo của họ”⁸. Cụ thể, việc một người dùng lời nói, hành vi, xuất bản ấn phẩm hoặc tài liệu, v.v. với tính chất đe dọa (threatening) và có ý đồ kích động lòng căm thù người khác vì lý do tôn giáo trở thành hành vi phạm tội hình sự⁹. Ví dụ, kêu gọi bạo lực đối với một nhóm tôn giáo, hoặc

truyền bá tài liệu thù ghét nhắm vào tôn giáo đó, có thể bị truy tố theo đạo luật này. Đây là một bước đi nhằm bảo vệ các nhóm thiểu số tôn giáo khỏi những lời lẽ căm thù, đồng thời duy trì trật tự và hòa hợp cộng đồng. Tuy nhiên, quá trình thông qua đạo luật cũng vấp phải tranh luận liên quan đến tự do ngôn luận: Quốc hội Anh cũng đã sửa đổi dự luật gốc để giới hạn tội danh ở hành vi “đe dọa” và đòi hỏi yếu tố “cố ý” (intent) nhằm bảo đảm rằng chỉ những hành vi thực sự nghiêm trọng mới bị truy tố, tránh xâm phạm quyền tự do biểu đạt chính kiến về tôn giáo (bao gồm quyền chỉ trích hay phê phán tôn giáo một cách ôn hòa). Đạo luật về tội phạm và trật tự công cộng năm 2006 cuối cùng cũng được ban hành với các sửa đổi nhằm bảo vệ tự do ngôn luận, trong đó Điều 29 khẳng định: “Việc thể hiện quan điểm phản đối hoặc chỉ trích tôn giáo, hoặc tín ngưỡng, hoặc giáo lý của tôn giáo nào đó” tự nó không cấu thành tội.

Chính sách việc làm và tôn giáo

Điều 11, Quy định về bình đẳng trong việc làm năm 2003¹⁰ cấm phân biệt đối xử trong công việc dựa trên tôn giáo hoặc đức tin. Điều này bao gồm quyền mặc trang phục tôn giáo, yêu cầu nghỉ lễ tôn giáo và bảo vệ khỏi quấy rối tôn giáo tại nơi làm việc. Tuy nhiên, có một số ngoại lệ về yêu cầu nghề nghiệp hoặc yêu cầu an ninh quốc gia sẽ có những điều khoản phù hợp.

Chính sách việc làm và tôn giáo ở Anh được điều chỉnh chủ yếu bởi Luật Bình đẳng năm 2010¹¹, nhằm bảo đảm rằng không ai bị phân biệt đối xử trong môi trường làm việc vì lý do tôn giáo hoặc niềm tin. Cụ thể:

Điều 9, Luật Bình đẳng năm 2010 quy định người lao động có quyền được bảo vệ khỏi phân biệt đối xử vì tôn giáo hoặc niềm

tin; được pháp luật bảo vệ dù họ theo bất kỳ tôn giáo nào hoặc không theo tôn giáo nào (như người vô thần, nhân văn). Bên cạnh đó, cấm một số hành vi như: 1) Từ chối tuyển dụng vì lý do tôn giáo; 2) Trả lương thấp hơn; 3) Từ chối thăng chức; 4) Sa thải không công bằng; 5) Quấy rối (ví dụ chế giễu về tín ngưỡng, tôn giáo). Trong Điều 9 cũng quy định rõ việc thực hành tôn giáo tại nơi làm việc: Người lao động có thể yêu cầu về thời gian cầu nguyện (ví dụ: Người Hồi giáo cầu nguyện 5 lần/ngày); không làm việc vào ngày lễ tôn giáo (ví dụ: Sabbath, Ramadan); mặc trang phục tôn giáo (như khăn trùm đầu (hijab), khăn xếp (turban), thánh giá...). Tuy nhiên, người sử dụng lao động có thể từ chối nếu việc đáp ứng yêu cầu ảnh hưởng nghiêm trọng đến hoạt động kinh doanh; có lý do chính đáng về an toàn, sức khỏe hoặc đồng phục bắt buộc; họ phải chứng minh rằng hành động đó là “cân đối và hợp lý”.

2. Một số nhận xét và tham chiếu chính sách tôn giáo ở Việt Nam

Thứ nhất, vấn đề bảo đảm quyền tự do tôn giáo.

Chính sách tôn giáo của Anh là sự kết hợp giữa tôn giáo và truyền thống quốc gia. Giáo hội Anh giáo là một phần không thể thiếu trong lịch sử đất nước, đặc biệt trong các nghi lễ quốc gia. Điều này giúp duy trì một sự liên kết văn hóa và tinh thần giữa Nhà nước và tôn giáo, tạo ra một “điểm tựa” cho cộng đồng và thể hiện bản sắc Kitô giáo trong các hoạt động xã hội. Tuy vậy, luật pháp Anh (Luật Bình đẳng năm 2010) bảo vệ quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo của mọi cá nhân; đồng thời, bảo đảm quyền của các nhóm tôn giáo khác, và không phân biệt đối xử đối với những người không theo tôn giáo. Quyền tự do tín ngưỡng ở Anh được bảo vệ như một

quyền cơ bản và được thể hiện rõ trong các đạo luật, quy định và cam kết quốc tế mà họ tham gia.

Có thể thấy, bảo đảm quyền tự do tôn giáo cho người dân là xu thế mà mọi quốc gia phải hướng đến trong bối cảnh hiện nay. Ở Việt Nam, quyền tự do tôn giáo được ghi nhận trong các văn bản mang tính pháp lý cao nhất như Hiến pháp năm 1946, 1959, 1980. Đặc biệt, trong giai đoạn đổi mới, việc bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng của mọi người đã được luật hóa trong Hiến pháp năm 2013 và Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016; đồng thời, cấm các hành vi lợi dụng tôn giáo để vi phạm pháp luật hoặc gây mất ổn định xã hội. Trước bối cảnh mới, Việt Nam cần tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật về tôn giáo trên tinh thần phù hợp với thực tiễn và luật pháp quốc tế.

Thứ hai, về phát huy nguồn lực tôn giáo.

Giáo hội Anh giáo tham gia tích cực trong các hoạt động từ thiện, chăm sóc người nghèo, và hỗ trợ cộng đồng, đặc biệt là trong các tổ chức từ thiện và trường học. Bên cạnh đó, Giáo hội cũng đóng góp quan trọng vào lĩnh vực giáo dục thông qua hệ thống trường học với sứ mệnh bồi dưỡng cho thế hệ trẻ các giá trị đạo đức, nhân văn và tinh thần phục vụ cộng đồng. Nhiều tổ chức tôn giáo trực tiếp tham gia vào các hoạt động chăm sóc sức khỏe tinh thần, y tế cộng đồng, đặc biệt hướng đến các đối tượng người khuyết tật, người bệnh và người cao tuổi. Nhiều sự kiện đối thoại do các tổ chức tôn giáo tổ chức đã góp phần thúc đẩy sự hiểu biết, tôn trọng và hợp tác giữa các tôn giáo, qua đó làm tăng cường khối đại đoàn kết trong một xã hội đa văn hóa, đa tôn giáo. Nhìn chung, tôn giáo ở Anh không chỉ là niềm tin cá nhân, mà còn là một lực lượng xã hội quan trọng, tạo ra nhiều

ảnh hưởng tích cực qua các hoạt động xã hội, từ thiện, giáo dục, đối thoại liên tôn giáo và bảo tồn văn hóa, góp phần củng cố cộng đồng và sự phát triển xã hội đa dạng, hài hòa.

Ở Việt Nam, cùng với sự phát triển của đất nước, các tôn giáo cũng phát triển nhanh chóng, có nhiều tác động trực tiếp tới đời sống kinh tế, chính trị - xã hội, tích cực tham gia góp phần giảm thiểu những tiêu cực và làm lành mạnh hóa các quan hệ xã hội. Đảng và Nhà nước ta đã ghi nhận vai trò của tôn giáo với tư cách là nguồn lực xã hội quan trọng góp phần phát triển bền vững đất nước. Việt Nam đang từng bước cụ thể hóa quan điểm, chủ trương của Đảng bằng chính sách, pháp luật của Nhà nước nhằm khai thác, phát huy tiềm lực dồi dào của tôn giáo ở Việt Nam.

Thứ ba, vấn đề bình đẳng tôn giáo.

Việc bảo đảm thực hiện bình đẳng tôn giáo đang trở thành một xu thế chung toàn cầu và hầu hết các quốc gia đều đang nỗ lực thực hiện bình đẳng tôn giáo, song nhìn chung, đó vẫn còn là một thách thức. Trong bối cảnh xã hội đa dạng về tôn giáo ở Vương quốc Anh, việc Anh giáo nắm giữ vai trò lớn trong các cơ cấu nhà nước có thể dẫn đến những hạn chế trong việc bảo đảm thực hiện bình đẳng tôn giáo.

Ở Việt Nam, vấn đề bảo đảm thực hiện bình đẳng tôn giáo đã được Đảng, Nhà nước ta quan tâm từ rất sớm. Đến nay, vấn đề đảm bảo quyền bình đẳng vẫn còn cấp thiết; điều này không chỉ thể hiện vai trò quan trọng của vấn đề, mà còn cho thấy mức độ phức tạp của nó. Việc thực thi chính sách tôn giáo ở Việt Nam còn có những tồn tại như sự cảm tính trong ứng xử của một số lãnh đạo địa phương, việc ít quan tâm đến các tôn giáo nhóm nhỏ hoặc quản lý chặt chẽ một số nhóm. Tuy nhiên, các tồn tại này đang được

điều chỉnh để đảm bảo sự bình đẳng về tôn giáo, chú trọng hoàn thiện thông qua các biện pháp khắc phục hạn chế, bất cập, đảm bảo chính sách và pháp luật tôn giáo được thực hiện đúng đắn.

Tóm lại, chính sách tôn giáo của Vương quốc Anh phản ánh sự kết hợp giữa truyền thống lịch sử và sự đa dạng tôn giáo trong xã hội hiện đại. Tuy nhiên, với những thách thức về đa dạng tôn giáo và sự giảm sút vai trò của Giáo hội Anh giáo trong xã hội, chính sách tôn giáo của Anh đang đối mặt với những tranh cãi về tính công bằng và sự cần thiết cải

cách. Trong tương lai, nước Anh có thể sẽ cần những điều chỉnh trong cách thức giải quyết mối quan hệ giữa tôn giáo và Nhà nước. Nghiên cứu trường hợp của Vương quốc Anh cho thấy, tùy theo hoàn cảnh lịch sử cụ thể mà quan điểm chính sách cũng như thực tiễn ứng xử của nhà nước đối với tôn giáo mang những đặc trưng riêng. Những kinh nghiệm này là nguồn tham khảo hữu ích để Việt Nam có thể soi chiếu nhằm hoàn thiện chính sách, pháp luật về tôn giáo phù hợp với thực tiễn quốc gia và chuẩn mực quốc tế ■

^{1,4} Xem: Nguyễn Thanh Xuân, Nguyễn Quỳnh Trâm, *Tôn giáo và chính sách tôn giáo ở một số nước trên thế giới*, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội, 2023, tr.79, 85.

² Đạo luật Nhân quyền năm 1998 là một văn bản pháp lý quan trọng được Quốc hội Anh thông qua, chính thức có hiệu lực từ ngày 2-10-2000.

Mục tiêu chính của Đạo luật này là đưa Công ước châu Âu về nhân quyền (European Convention on Human Rights - ECHR) vào luật pháp trong nước, cho phép người dân Anh có thể viện dẫn quyền con người trực tiếp trước tòa án trong nước mà không cần ra Tòa án Nhân quyền châu Âu ở Strasbourg.

Đạo luật bao gồm nhiều điều khoản, nhưng trọng tâm là việc chuyển các quyền trong ECHR vào hệ thống pháp luật Anh. Các quyền được bảo vệ gồm: Quyền sống (Điều 2); Cấm tra tấn và đối xử vô nhân đạo (Điều 3); Cấm lao động cưỡng bức hoặc nô lệ (Điều 4); Quyền được tự do và an toàn (Điều 5); Quyền được xét xử công bằng (Điều 6); Quyền được tôn trọng đời tư và gia đình (Điều 8); Quyền tự do tư tưởng, lương tâm và tôn giáo (Điều 9); Quyền tự do ngôn luận (Điều 10); Quyền hội họp và lập hội tự do (Điều 11); Cấm phân biệt đối xử trong việc hưởng các quyền con người (Điều 14).

³ Xem: The Sun, UK Edition, *How many Church of England schools are there in the UK and are their values and admission criteria different*, <http://thesun.co.uk>, November 13, 2017.

⁵ Xem: *The Church of England, Statistics for Mission 2024*, <http://gloucester.anglican.org>, 2025.

⁶ Xem: *UK Parliament, Education Reform Act 1988*, <http://legislation.gov.uk>, July 29, 1988.

⁷ Xem: Natasha Plaister, *School accountability, Structures*, <http://ffeducationdatalab.org.uk>, July 13, 2022.

^{8,9} Xem: UK Parliament, *Racial and Religious Hatred Act 2006*, <http://www.legislation.gov.uk>, February 16, 2006.

¹⁰ Xem: UK Parliament, *The employment Equality (Religion or Belief) Regulations 2003*, <http://legislation.gov.uk>, June 26, 2003.

¹¹ Xem: UK Parliament, *Equality Act 2010*, <http://legislation.gov.uk>, April 8, 2010.